

SIMO

Simon Ruonasuon tuulivoimaosayleiskaavan arkeologinen
inventointi
2024

Janne Soisalo

Tilaaaja: S Tuuli SPC Oy

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Sisällys

Perustiedot.....	3
Kartta tuulivoimaosayleiskaavan sijainnista Simossa.....	4
Kartta inventointialueesta	5
Kohdeluettelo	6
Inventointi.....	6
Esiselvitykset	7
Maastonpiirteet ja vesistöhistoria	7
Maastotyö	8
Tulos	9
Lähteet.....	10
Kohdeluettelo	10
Yleiskuvia	12
Kartta maastossa tutkituista alueista	14

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kansikuva: Ruonasuon entistä turvetuotantoaluetta. Kuvattu etelään.

Perustiedot

Alue: Ruonasuon tuulivoimaosayleiskaavan alue Simossa. Inventoinnissa tarkastettiin maastossa tuulivoimaosayleiskaavan arkeologisesti potentiaaliset alueet.

Tarkoitus: Selvittää tuuliosayleiskaavan alueen muinaisjäännökset ja muut suojeltavaksi katsottavat arkeologiset kulttuuriperintökohteet.

Maastotyö: 1.-3.10.2024.

Tilaaja: S Tuuli SPC Oy.

Tekijät: Arkeologitoimisto Aleksandria Oy. Maastotyö: Janne Soisalo. Raportti: Janne Soisalo ja Johanna Roiha (kartat).

Aikaisemmat tutkimukset: Juha Lauren 1991. *Simon kunnan inventointi.*

Tulokset: Inventoinnin tuloksena tuuliosayleiskaavan alueelta tunnetaan yksi kiinteä muinaisjäännös (kvartsilouhos), jolla ei ole vaikutusta tuulivoimalahankkeeseen.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 10/2024, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 10/2024. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja tallessa Arkeologitoimisto Aleksandria Oy: n kovalevyllä. Kuvat: J. Soisalo. Raportin kohdenumerot ovat epävirallisia ja tarkoitettu vain karttaviitteiksi. Kaikki mittaukset on tehty Maastokartat sovelluksella ja niiden mittatarkkuus on +/- kolme metriä.

Arkeologitoimisto Aleksandria

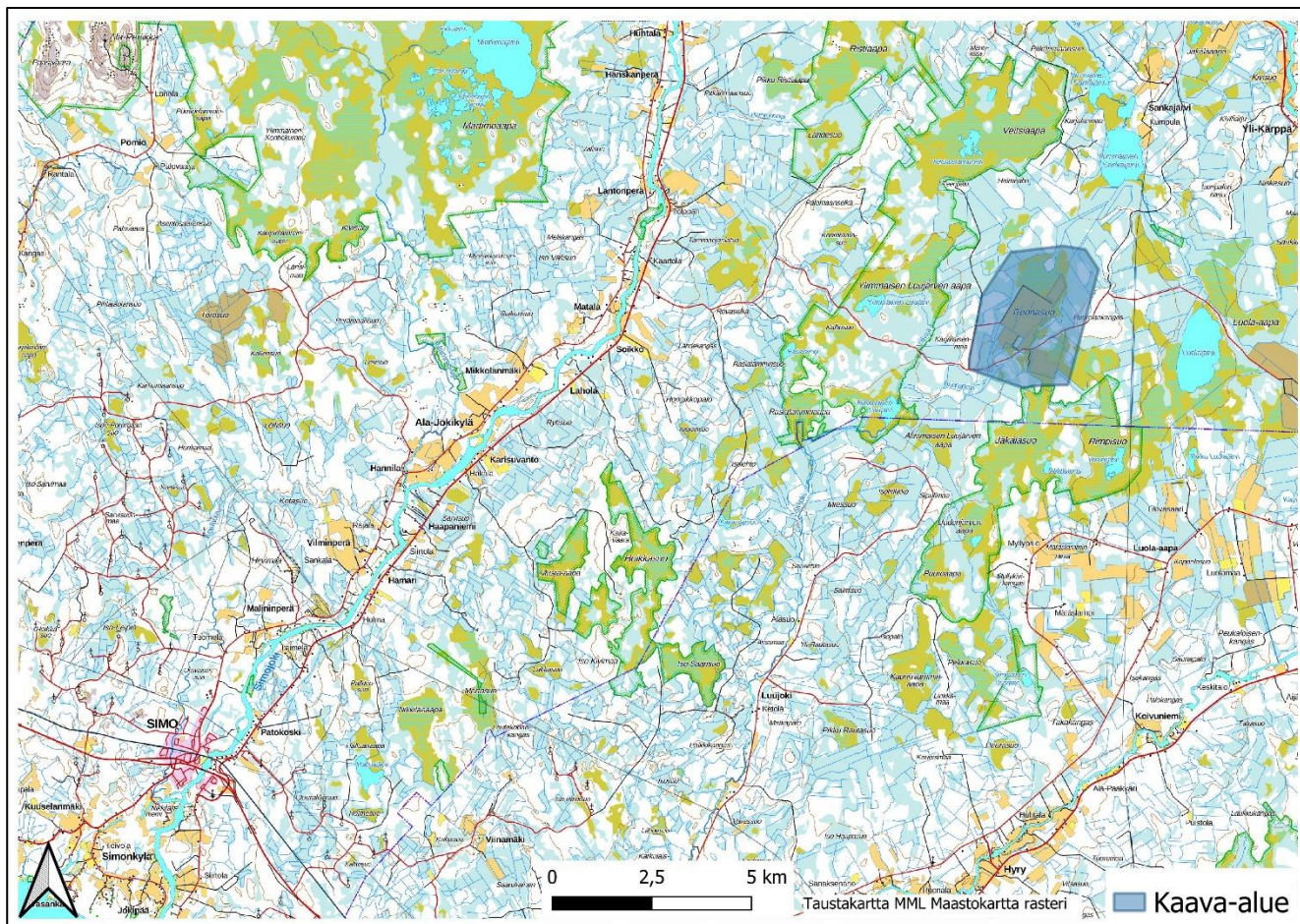
Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kartta tuulivoimaosayleiskaavan sijainnista Simossa

Kartta 1. Tuulivoimaosayleiskaavan alue sijaitsee noin 25 kilometriä Simon taajaman koillispuolella.

Arkeologitoimisto Aleksandria

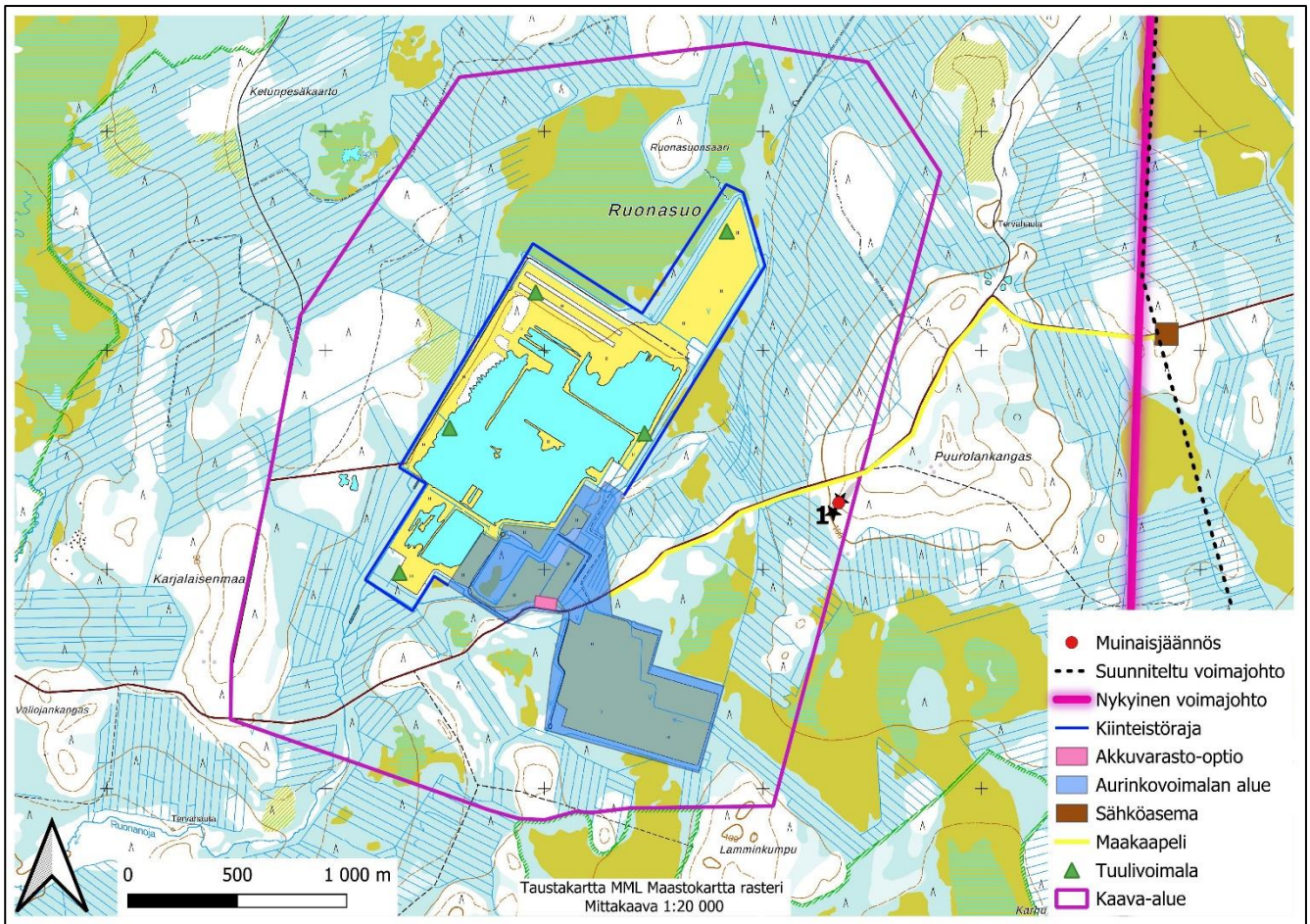
Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kartta inventointialueesta

Kartta 2. Karttaan on merkitty tuulivoimaosayleiskaavan rajat, voimaloiden paikat, sähkönsiirto- ja tieyhteydet, sähköasema ja kiinteä muinaisjäännös 1. Puurolankangas.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kohdeluettelo

Selitykset:

NR: kohdenumero raportissa (raportin kohdenumerot ovat epävirallisia ja tarkoitettu vain karttaviitteiksi)

N E: kohteen koordinaattipiste, ETRS-TM35FIN koordinaatisto.

KUNTA: kohteen sijaintikunta

NIMI: kohdenimi

AJOITUS: kivik. = kivikautinen, esihist. = esihistoriallinen, hist. = historiallinen

LAJI: kohteen tyyppi

TUNNUS: muinaisjäännösrekisterissä käytetty kohdetunnus

ETÄISYYS: Lähin etäisyys muuttuvan maankäytön alueesta.

NR	N	E	KUNTA	NIMI	AJOITUS	LAJI	TUNNUS	ETÄISYYS
KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET (suojelukohteita)								
1	7294304	433347	Simo	Purolankangas	ajoittamaton	kvartsilouhos	uusi kohde	80 m

Inventointi

S Tuuli SPC Oy suunnittelee Simon Ruonasuolle enintään viisi voimalaa käsittävää tuulipuistoa, johon kuuluu lisäksi alueita aurinkovoimalaa varten. Hankealue on kooltaan noin 860 hehtaaria. Hankkeen tuotantoalue koostuu 5 tuulivoimalasta perustuksineen, niitä yhdistävistä maakaapeleista, sähköasemasta, tuulivoimaloita yhdistävistä huoltoteistä, aurinkovoiman tuotantoalueesta, aurinkopaneelien yhteyteen rakennettavista huolto- ja pelastusteistä sekä mahdollisesta energianvarastoinnista akkuvarastoinnilla. Voimalahankkeelle laaditaan hankkeen mahdollistava tuulivoimaosayleiskaava. Suurin osa kaavan alueesta on entistä turvetuotantoaluetta, jolle myös uudet tuulivoimalat ja aurinkovoimala sijoittuisivat. Tornionlaakson maakuntamuseo edellytti 11.9.2024 viranomaisneuvotteluissa, että maastossa tarkastetaan arkeologisesti potentiaaliset alueet: *Karjalaisenmaa*, *Lamminkumpu* ja *Purolankangas*. Nämä kohoavat ympäristöään korkeammalle ja ovat maaperältään moreenia. Entisellä turvetuotantoalueella muinaisjäännöksiä ei käytännössä ole voinut säilyä.

Hankkeen YVA-konsultti Sitowise Oy tilasi arkeologisen inventoinnin Arkeologitoimisto Aleksandria Oy:ltä. Tässä inventoinnissa tutkittiin maastossa kaikki maakuntamuseon inventoitaviksi edellyttämät alueet sekä karttojen ja maastohavaintojen perusteella arkeologisesti mielenkiintoisiksi arvioidut alueet. Arkeologi FM Janne Soisalo teki inventoinnin maastotyön, 1.-3.10.2024, työn kannalta hyvissä olosuhteissa.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

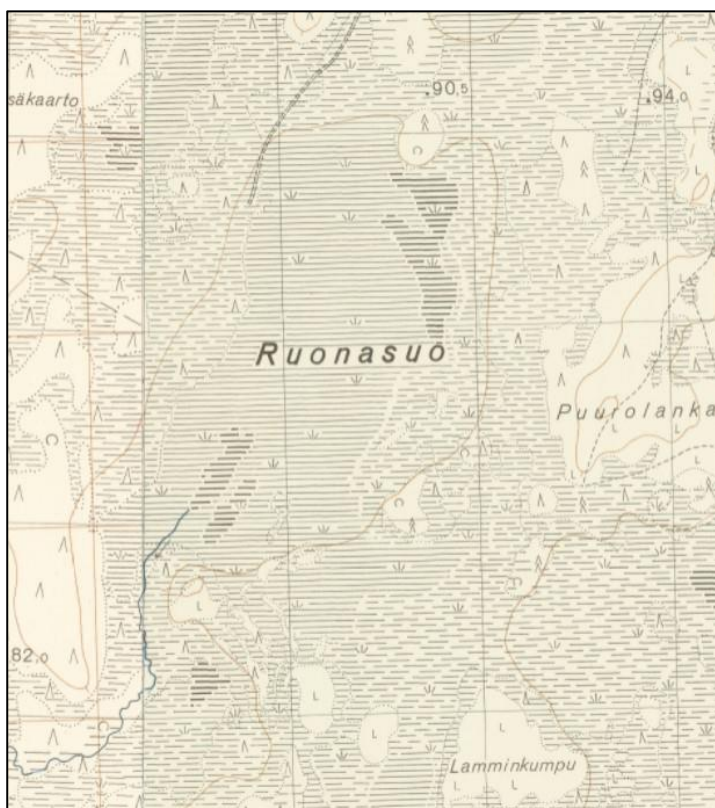
Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Esiselvitykset

Arkistotutkimus ulottui koko kaavan alueelle, jolta tarkistettiin vanhat peruskartat ja vanhimmat saatavilla olevat kartat. Vanhojen karttojen perusteella alueella ei ole ollut asutusta ja se on ollut syrjässä Simojoen varteen keskittyneestä historiallisen ajan asutuksesta. Aluetta on historiallisella ajalla hyödynnetty lähinnä eränkäyntiin ja metsätalouteen liittyen. Sieltä voisi siis olla löydettävissä historiallisen ajan elinkeinoihin liittyviä muinaisjäännöksiä. Uudempienkin karttojen mukaan alue on ollut asumaton eikä siellä ole ollut metsätaloutta lukuun ottamatta muuta merkittävää toimintaa ennen turvetuotannon aloittamista. Muinaisjäännösrekisteri tarkastettiin ennen maastotöitä eikä siihen ollut tuolloin merkittynä kiinteitä muinaisjäännöksiä, jotka olisivat olleet tutkimusalueella. Tutkimusalueen lähistöllä sen koillispuolella on yksi peruskartalle merkitty tervahauta, joka ei ole muinaisjäännösrekisterissä.

Ruonasuon alue 1964 laaditulla peruskartalla. Kaava-alueelle tai sen lähistölle ei ole merkitty asutusta. Kaava-alueen reunoilla sijaitsevia kankaita lukuun ottamatta koko alue on vielä luonnontilaista suota.

Maastonpiirteet ja vesistöhistoria

Ruonasuon tuulivoimaosyleiskaavan alue on maastoltaan loivapiirteistä, ja siitä suurin osa on ollut alkujaan suota. Ruonasuon alueen vedet laskevat etelään Kuivajoen vesistöön eikä alueella ole ojia suurempia vesistöjä. Nykyisin suurin osa soista ja soistuneista metsistä ovat joko kuivattuja tai

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

ojitettuja, mutta alueella on säilynyt myös ojittamatonta avosuota. Turpeenotto Ruonasuolla alkoi 1987 ja päättyi 2010-luvulla. Nykyisin entiset turvetuotantoalueet ovat suurimmalta osin kosteikkoa. Kaava-alueen reunoilla sijaitsevilla kankailla kasvaa eri ikäisiä talousmetsiä. Kangasmaastoja on Karjalaisenmaan, Puurolankankaan ja Lamminkummun alueilla, joista Puurolankankaalla on myös pieniä avokallioita. Maaperältään alue on pääosin moreenia, pieniä hiekkamuodostumia on Karjalaisenmaan ja Lamminkummun välissä. Suot ja suometsät ovat turvemaita.

Koko tutkittava alue on ollut veden peittämää nykyistä Itämeren edeltäneen Ancylysjärven aikana. Se on paljastunut veden alta Ancylysjärvivaiheen lopussa noin 7000–6500 eaa, jolloin Ancylysjärvi oli muuttumassa suolaiseksi Litorinamereksi. Alueen korkeammat kangasmaastot ovat olleet aluksi lyhyen aikaa saaria ja yhdistyneet sitten mantereeseen maankohoamisen jatkuessa. Maaston tasaisuuden takia maankohoaminen muutti tuolloin maisemaa nopeasti ja meri oli vetäytynyt alueelta kokonaan noin vuoteen 6000 eaa. mennessä. Karjalaisenmaan sekä Lamminkummun välisellä alueella on rantavoimien vaikutuksesta syntyneitä hiekkaisia rantamuodostumia, jotka ovat syntyneet varhaisen Litorinameren aikaan.

Mesoliittisen kivikauden lopulla koko nykyisen Pohjois-Suomen alueella on ollut harvaa asutusta, joka keskittyi rantojen tuntumaan. Inventoidulta alueelta voi siis periaatteessa olla löydettävissä rantasidonlaisia mesoliittisen kivikauden loppuun ajoittuvia asuinpaikkoja. Alueen kankaat olivat matalapiirteisiä ja varsin suojattomia ollessaan saaria eivätkä siten erityisen soveltuvia esihistoriallisille asuinpaikoille. Kankaat ovat maaperältään kivistä moreenia ja hiekkaisista asumiseen soveltuvaa maastoa on alueella vain vähän. Meren vetäytyttyä alueelta nykyisten soiden paikalla on mahdollisesti ollut jonkin aikaa järvi, joka on ajan saatossa soistunut. Muita vesistöjä ei myöhemmin alueella ole ollut eikä se siten ole ollut houkutteleva esihistoriallisen väestön näkökulmasta.

Maastotyö

Tutkimusalueella tarkastettiin silmämääräisesti ja kattavasti kaikki kangasmaastot ja suon reunoilla sijaitsevat kankaat. Maastossa tarkastettiin Karjalaisenmaa, Lamminkumpu ja Puurolankangas niiltä osin kuin ne sijoittuvat kaavan alueelle. Puurolankankaalla tarkastettiin myös suunniteltu sähkökaapelin reitti voimaloilta sähköasemalle sekä kankaan itäpuolella sijaitseva sähköaseman paikka. Lisäksi Karjalaisenmaan ja Lamminkummun väliset hiekkaiset alueet käytiin tarkasti läpi. Muinaisjäännösten kannalta otollisiksi arvoituja kangasmaastoja tutkittiin silmämääräisesti havainnoiden niiltä osin, kuin se oli muinaisjäännösten löytymisen kannalta järkevää. Aikaisemmin tuntemattomia esihistoriallisia asuinpaikkoja etsittiin tekemällä lapiolla koepistoja sopivilta vaikuttaviin maaston kohtiin. Inventoinnissa löydettiin yksi ennestään tuntematon kiinteä muinaisjäännös, kvartsilouhos, joka sijaitsee Puurolankankaalla pienellä avokalliolla. Sen

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

ympäristöön tehtiin laajalle alueelle koepistoja lapiolla, mutta niistä ei saatu mitään havaintoja mahdollisesta asuinpaikasta.

Entiset turvetuotantoalueet ja niille suunnitellut voimalanpaikat tutkittiin vain silmämääräisesti, sillä käytännössä muinaisjäännöksiä ei niillä voi olla säilyneenä. Turve on kuorittu usean metrin syvyydeltä ja lisäksi entiset turvetuotantoalueet ovat nykyisin suurelta osin veden peittämiä kosteikkoja. Ojitetut suot ja suometsät tarkastettiin vain pistokoeluontoisesti. Käytännössä kaikki arkeologisesti mielenkiintoisilta vaikuttavat maastot tarkastettiin inventoinnin aikana.

Inventoinnissa löydettiin yksi ennestään tuntematon kiinteä muinaisjäännös, kvartsilouhos:

1 kiinteä muinaisjäännös:

- 1 kvartsilouhos (kohde 1 *Simo Puurolankangas*)

Tulos

Inventoinnin jälkeen tuulivoimaosayleiskaavan alueelta tunnetaan yksi kiinteä muinaisjäännös *Simo Puurolankangas*, joka on todennäköisesti esihistorialliseen aikaan ajoittuva kvartsilouhos. Paikalla on louhittu kvartsia kolmesta eri kohdasta matalasta avokalliomuodostumasta, jossa on luontaisia kvartsisuonia. Muinaisjäännöksellä ei ole vaikutusta tuulivoimahankkeeseen. Se sijaitsee noin 80 metrin päässä voimaloiden ja sähköaseman välisestä sähkönsiirtoyhteydestä.

31.10.2024

Janne Soisalo

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Lähteet

Inventointiraportit

Lauren, J.1991. *Simo. Inventointi*.

Digitaaliset aineistot

Arkistolaitoksen digitaaliarkisto, Simon pitäjänkartat, <http://digi.narc.fi/digi/dosearch.ka?>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos, <http://vanhatpainenutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön palveluikkuna, muinaisjäännösrekisteri ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, Simo
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

Kohdeluettelo

1 SIMO PUUROLANKANGAS

Mjtunnus: uusi kohde
Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
Ajoitus: ajoittamaton
Laji: raaka-aineen hankintapaikat, louhokset

Koordin: N 7294304 E 433346 Z 101–103

Tutkijat: Janne Soisalo 2024 inventointi.

Huomiot: **Soisalo 2024:** Kvartsilouhos on matalassa avokalliomuodostumassa Puurolaisenkankaan lounaiskulmassa. Kalliot sijaitsevat harvaa mäntyä kasvavassa ja loivasti länteen laskevassa rinteessä. Paikalla on kolme erillistä kohtaa, joista on louhittu kvartsia kalliossa olevista kvartsisuonista. N 7294260 E 433321, N 7294316 E 433354 ja N 7294304 E 433346. Louhosten luona on havaittavissa irtonaista terävää kvartsia, jota on levinnyt niiden ympärille. Louhitut kohdat ovat osittain maan ja

Arkeologitoimisto Aleksandria

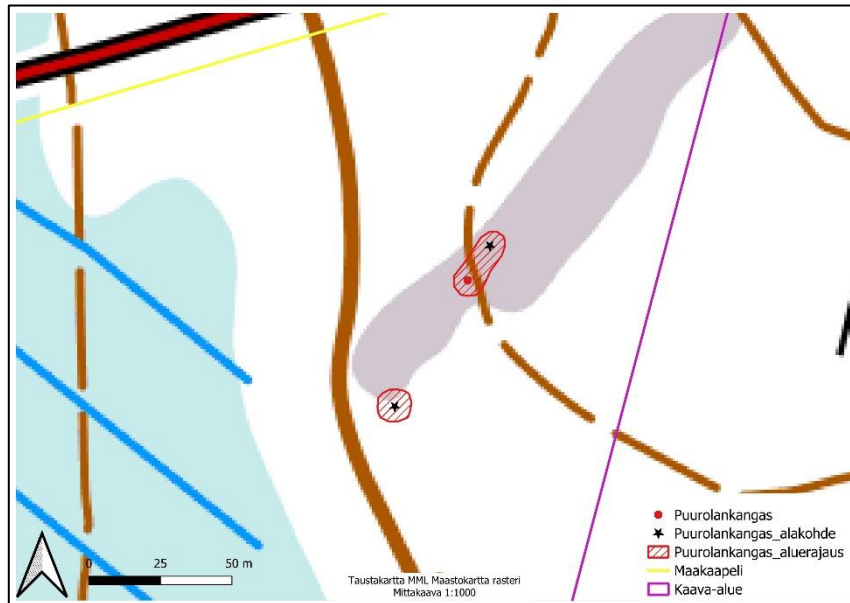
Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

sammaleen peittämiä. Kallion ympärille moreenikankaalle tehdyt koekuopat olivat löydöttömiä.

Kartta 3. Muinaisjäänneksen *Puurolankangas* sijainti kartalla. Muinaisjäänneksen rajausta merkitty punaisella viivalla. Kaava-alueen raja violetilla viivalla ja suunniteltu maakaapeli keltaisella viivalla.

Kuvassa yleisnäkymä kvartsilouhokselta, joka sijaitsee kuvan keskellä olevalla pienellä avokalliolla. Kuvattu itään.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Vasemmalla: yksi kvartsilouhos kuvattuna pohjoiseen. *Oikealla:* toinen kvartsilouhos kuvattuna itään. Kuvassa erottuu runsaasti irtonaista kvartsia kallion pinnalla.

Yleiskuvia

Vasemmalla: Ruonasuon kosteikkoa kuvattuna kaakkoon. *Oikealla:* Karjalaisenmaan kangasmaastoa kuvattuna koilliseen.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Vasemmalla: Karjalaisenmaan maastoa kuvattuna pohjoiseen. *Oikealla:* Ruonasuon länsipuolista maastoa kuvattuna länteen.

Vasemmalla: Lamminkummun pohjoisosaa kuvattuna itään. *Oikealla:* Lamminkummun pohjoisosaa kuvattuna pohjoiseen.

Vasemmalla: Purolankangasta tien pohjoispuolella kuvattuna luoteeseen. *Oikealla:* Purolankankaan lounasikulmaa kuvattuna pohjoiseen.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

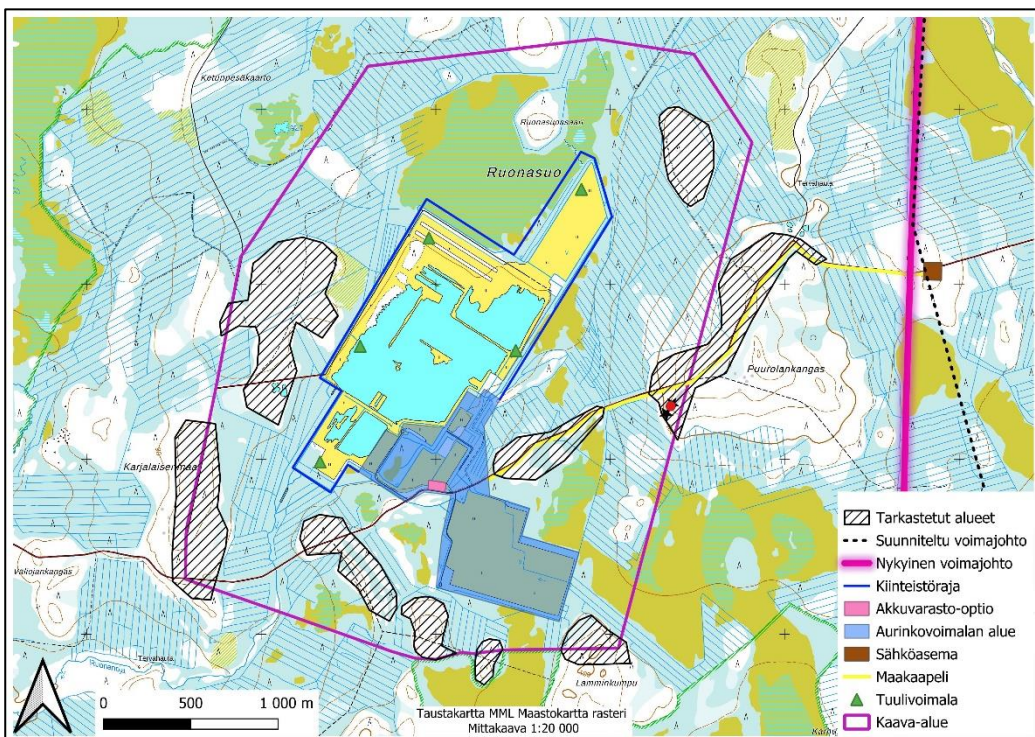
+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Hiekkaista kangasta Karjalaisenmaan ja Lamminkummun välissä kuvattuna länteen.

Kartta maastossa tutkituista alueista

Kartta 4. Maastossa tutkitut alueet merkitty vinoviivituksella. Näiden lisäksi tarkastettiin suunnitellun sähköaseman paikka.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi